

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ถนนข้าวสารในมุมมองของพ่อค้าแม่ค้า" มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษามุมมองของพ่อค้าที่มีต่อถนนข้าวสารที่เขา/เธอค้าขายอยู่และทดลองนำเอาแนวคิดเรื่องย่านมาศึกษาบริเวณถนนข้าวสารและประการที่สองคือ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและรูปแบบความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้าในถนนข้าวสาร โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบเมืองและรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้คนในเมืองเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และใช้แนวคิดสังคมวิทยาชีวิตประจำวันเป็นเครื่องมือในการศึกษา อาศัยเทคนิคในเรื่องการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์มาเป็นตัวช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน

การศึกษาลักษณะความเป็นย่านของถนนข้าวสารในมุมมองของพ่อค้าแม่ค้า จากเดิมเมื่อประมาณ 20 ปีก่อนเป็นที่พักอาศัยของผู้คน แต่ต่อมาประมาณปีพ.ศ. 2528-2529 ถนนข้าวสารกลายเป็นชุมชนที่อยู่ใจกลางเมือง อยู่ในเขตศูนย์กลางของวัฒนธรรมและสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ชาวต่างชาติเริ่มผ่านถนนข้าวสารมากขึ้นและได้มาเห็นบรรยากาศที่เงียบสงบ มีบ้านไม้อยู่ 2 ชั้น ถนน บรรยากาศภายในถนนข้าวสารนี่เองที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาขอเช่าบ้าน ประกอบกับความมีน้ำใจของชาวชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาแล้วต่างพูดต่อกันไปว่าถนนข้าวสารที่เป็นแหล่งที่พักราคาถูกที่อยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต่างพากันหลั่งไหลเข้ามาที่ถนนข้าวสารกันมากขึ้น หนังสือท่องเที่ยว เว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวของไทยเองต่างก็ช่วยกันโหมโฆษณาถนนข้าวสาร เป็นผลให้ถนนข้าวสารจากบทบาทหน้าที่เดิมที่เป็นถนนใช้สัญจรไปมาและเป็นแหล่งที่พักอาศัยของคนไทย กลายเป็นแหล่งที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว ผู้คนจากภายนอกต่างพากันหลั่งไหลเข้ามาที่ถนนข้าวสารเป็นจำนวนมาก กิจกรรมบนถนนข้าวสารก็เปลี่ยนไปมีร้านค้า ร้านอาหาร ผับ เกิดขึ้นมากมาย

การศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและรูปแบบความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้า จากการศึกษาพบว่า เมื่อถนนข้าวสารได้กลายเป็นแหล่งที่พักราคาถูก แหล่งช้อปปิ้งและเป็นจุดแวะพักของนักเดินทาง ผู้คนต่างพากันหลั่งไหลกันเข้ามาเพิ่มมากขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งบรรดาผู้คนที่ต้องการเข้ามาทำธุรกิจภายในถนนข้าวสาร ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้คนที่เข้ามาค้าขายอยู่ในถนนข้าวสารส่วนใหญ่จะเป็นคนภายนอก ส่วนคนที่เคยอาศัยอยู่ที่นี้ก็พากันย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ถนนข้าวสารในปัจจุบันถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้

บรรดาพ่อค้าแม่ค้าต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกัน ในส่วนของความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้า พบว่า มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและหลากหลาย เนื่องมาจากระยะเวลาและช่องทางที่พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาค้าขายในถนนข้าวสาร คนหนึ่งคนอาจมีคู่ความสัมพันธ์ที่หลากหลาย อาทิเช่น พ่อค้าแม่ค้าอาจจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นแบบเครือข่าย ที่รู้จักกันมานานและเข้ามาค้าขาย โดยอาศัยช่องทางนี้ ในขณะที่เดียวกันก็อาจมีความสัมพันธ์กับพ่อค้าแม่ค้าคนอื่นเพียงผิวเผิน รู้จัก และทักทายกันไม่กี่คำ บางครั้งความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกันก็กลับกลายเป็นความสัมพันธ์แบบ ชัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น จากกระแสการท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้าที่จากเดิมที่ผู้คนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน กลายมาเป็นความสัมพันธ์แบบห่างเหิน ไม่เป็นส่วนตัว และอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์เป็นหลัก